

A KÖZEGÉSZSÉGÜGYI KONGRESSZUSOKRÓL¹

Országos Orvosi és Közegészségügyi Congressus (1885)

A megnyitót Markusovszky Lajos tartotta. Az első szakosztályban Láng Lajos a magyarországi gyermekhalandóság adatait ismertette, a szülészeti ügyének állását Tauffer Vilmos körvonalazta előadásában. Ezt követően Bókai János a csecsemők és kisdetek táplálásáról és ápolásáról értekezett, majd az ő egészségük oltalmazására alapított egyesületekről és intézetekről esett szó.

A második szakosztályban Rózsahegy Aladár egészségügyi közigazgatásunk gondjairól szolt, akárcsak Grünwald Béla. Chyzer Kornél előadásának ez volt a címe: 'Orvosügy a községekben'.

A harmadik szakosztályban a városokban és községekben folyó egészséges építkezésről, az ivóvíz ellenőrzéséről és a fertőző betegségek terjedésének meggátlásáról esett szó. Az előadók: Lechner Lajos, Fodor József, Korányi Frigyes.

Végül a negyedik szakosztályban az iskolai egészségügyről, a munkaegészségügyről, valamint a vasúti és hajózási egészségügyről esett szó. A három előadó – a témák említett sorrendjében –: Imre József, Müller Kálmán, Csatóry (Grósz) Lajos.

A kongresszus előadásait és vitáit összegző kiadványt Müller Kálmán rendezte sajtó alá.²

*

Nemzetközi Közegészségügyi és Demografiai Congressus (Budapest, 1894. szept. 1–9.)

A szeptember 1–9. között megtartott nagy kongresszuson számos érdekes kérdést tárgyaltak, s a kongresszus keretében került sor a Semmelweis emlékűnnepre is, s azon belül Ferdinand Hueppe emlékbeszédére is.

Az I. szekció a fertőző betegségek kóroktanáival, tehát a bakteriológiával foglalkozott. A II. szekció a járványok prophylaxisát tárgyalta. A III. szekció a trópusi országok közegészségügyével foglalkozott. A IV. szekció témája volt az iparegészségügy (ennek keretében szolt Tóth Imre a selmeci bányászászályról). Az V. szekció témája a gyermekegészségügy volt, itt a megnyitót Bókai

¹ Forrás: Kapronczay Károly: A magyarországi közegészségügy története 1770–1944. Jogalkotás, közegészségügyi intézmények, szakirodalom. Bp., 2008. Semmelweis Egyetem Közegészségtani Intézet – Semmelweis Orvostörténeti Múzeum, Könyvtár és Levéltár – Magyar Tudománytörténeti Intézet. pp. 231–234, 305–308. (Magyar Tudománytörténeti Szemle Könyvtára 58/1.) Megjelens az OTKA T049194. sz. kutatási programja keretében.

² Müller Kálmán (összeáll.): Az 1885. évi országos orvosi és közegészségügyi congressus tárgyalásai. Bp., 1885. Athenaeum. 468 p.

János tartotta. A VI. szekcióban az iskolaegészségüggyel foglalkoztak, a megnyitót Fináczy Ernő neveléstudós tartotta. A VII. szekcióban élelmiszeregészségüggyről esett szó, a VIII. szekció témája a városok egészségügye volt. A IX. szekcióban a középületek egészségügyével, a X. szekcióban a lakások egészségügyével foglalkoztak.

A XI. szekcióban a közlekedés egészségügyéről esett szó, a megnyitót Csatáry (Grósz) Lajos tartotta. A XII. szekcióban a katonai egészségüggyel tárgyaltak. A XIII. szekcióban az életmentésről hangzott el több előadás. A XIV. szekció témája az államorvostan volt, a XV. szekció a sportegészségüggyel foglalkozott. A XVI. szekció témája a fürdők egészségügye volt, a nyitóelőadást Boleman István tartotta, s Than Károly szólott hozzá. A XVII. szekció témája az állategészségügy volt, a XVIII. szekció a gyógyszerészetről tárgyalt. A XIX. szekció témája a segélyezés ügye volt (akkori elnevezéssel: szamaritánus-ügy).

Végül: a kongresszus részletesen foglalkozott demográfiai kérdésekkel, s ezek sorában a történeti demográfia témakörével, a demográfia módszereivel, a nagyvárosok demográfiájával, valamint a testi és szellemi fogyatékosok és a népbetegségek kérdéskörével (utóbbiban – egyebek között – szó esett a fogbetegségekről és a trachomáról).

A kongresszus anyagát 1896-ban hét kötetben rendezte sajtó alá Gerlóczy Zsigmond, a kongresszus titkára.³

*

Millenniumi Közegészségi és Orvosügyi Kongresszus (1896)

A kongresszuson az alábbi témakörökben hangzottak el előadások: az egészségügyi közigazgatás szervezése, egészségügyi statisztika, a szegényügy szervezése, betegsegélyező egyesületek és pénztárak, ingyenes orvosi segélynyújtás, fertőző betegségek elhárítása, a lakások egészségügye, orvosi kamarák, végül: orvosi segély- s nyugdíjügy.

Ezzel párhuzamosan az 1896 májusában megnyílt millenáris kiállításon önálló témakörként szerepelt a közegészségügy. A Millenniumi Közegészségi és Orvosügyi Kongresszus előadásai Frank Ödön, a kongresszus szervezőbizottságának titkára rendezte sajtó alá 1897-ben.⁴

*

3 Gerlóczy Zsigmond (szerk.): Jelenés az 1894. szeptember hó 1-től 9-ig Budapesten tartott VIII-ik Nemzetközi Közegészségi és Demografiai Congressusról és annak tudományos munkálatairól. 1–7. köt. Bp., 1895–1896. Pesti Könyvnyomda. 325, 773, 512, 638, 543, 504, 768 p.

4 Frank Ödön (szerk.): A millenniumi közegészségi és orvosügyi kongresszus tárgyalásai. Bp., 1897. Franklin. 539 p.

Nemzetközi Gyermekvédő Kongresszus (Budapest, 1899. szept. 13–17.)

A kongresszus megnyitó beszédét Bókay János tartotta. Az orvosi szakosztályban – sok más mellett – Thirring Gusztáv Budapest gyermekhalandóságáról, Temesváry Dezső pedig 'Gyermekvédelem a szülés előtt' címmel tartott előadást. Politzer Alfréd a csecsemők védelméről, Erőss Gyula pedig a csecsemők kórházáról szólt.

A jogi szakosztályban szintén több előadás hangzott el, ezek egyikét Márkus Dezső 'Mely különbségek tartandók fenn a törvényes és törvénytelen gyermekek jogi állására vonatkozólag a polgári törvényekben?' címmel tartotta.

A pedagógiai szekcióban Nagy László a gyermekek koraérettségéről értekezett, Ember János értekezésének pedig ez volt a címe: 'Vannak-e a mai iskola belső életében tényezők, amelyek a gyermekvédelem szempontjából módosítandók?'

A jótékonyági szakosztályban Csatáry (Grósz) Lajos a szünidei intézményekről szólt, Omboni Stefánia pedig a kiskorúak védelméről.

Az emberbaráti szekcióban Sipos Samu előadásának ez volt a címe: 'A családtalan gyermekek intézetekben vagy egyes családokban nyelnek-e megfelelőbb nevelést?'. Pivár Ignác a vak gyermekekről, Borbély Sándor és Schaffer Károly a siketnémákról értekezett.

A kongresszushoz kiállítás is kapcsolódott, amelyen külön csoportban mutatták be a szegénysorsú gyermekek egészségügyi védelmével kapcsolatos főbb eredményeket, egy másik csoportban a gyermekek ápolásáról szólt kiállítási anyag, egy újabb csoportban a fogyatékosokról, azután a gyermekélelmezésről és gyermekruházatról, valamint a gyermekeket védő intézményekről.

A kongresszuson elhangzott előadásokat Scherer István, annak titkára rendezte sajtó alá, s a mű 1900-ban került ki a sajtó alól.⁵

*

Népegészségi Országos Nagygyűlés (Budapest, 1917. október 25–28.)

A kongresszus nyitóülését Müller Kálmán, Apponyi Albert és Liebermann Leó tartotta, utóbbi megnyitójának ez volt a címe: 'Az állam feladatai a közegészségügy terén'.

A kongresszuson Sztéryni József és Madzsar József az akkori népesedéspolitikáról szólt,

⁵ József cs. és kir. főherceg Ő fensége védnöksége alatt 1899. évi szeptember hó 13–17. napjaiban tartott Nemzetközi Gyermekvédő Kongresszus naplója. A szakosztályi elnökök és titkárok közreműködésével szerk.: Scherer István titkár. Kiad. a kongresszus végrehajtó bizottsága. Bp., 1900. Pesti Könyvnyomda Rt. 468 p.

Tauffer Vilmos az anya- és csecsemővédelemről, Szana Sándor pedig a gyermekvédelemről. Katona József a közegészségügyi közigazgatás reformját elemezte, Szabó Sándor a városok egészségügyéről, Filep Gyula a falvak egészségügyéről értekezett. Pap Géza 'Népegészségügy és népbiztosítás' címmel tartott előadást, Grósz Emil pedig a kórházügy kérdéskörét járta körül. Nagy Ferenc a népélemezés, Pikler J. Gyula a lakásügy problémáiról szolt. Korányi Sándor a tuberkulózis elleni küzdelmet mutatta be, Nékám Lajos a nemibetegségek leküzdése érdekében tett erőfeszítésekről, Dienes Lajos pedig az alkoholizmus elleni ténykedésekről szolt. Az említett nagy előadásokat számos hozzászólás és vita követte.

A kongresszus előadásait annak két főtitkára, Fenyvessy Béla és Madzsar József rendezték sajtó alá, a kötet 1918-ban került ki a sajtó alól.⁶

*

Természet-, orvos-, műszaki- és mezőgazdaságtudományi országos kongresszus (1926. jan. 3–8.)

A kongresszus keretében Tauffer Vilmos tartotta az orvosi bevezető előadást '*Az orvostudományok haladásának főbb tényezői hazánkban*' címmel.

Az orvostudományi szakosztályban több olyan előadás is elhangzott, amely a közegészségügyhöz kapcsolódik. Fontos megemlíteni, hogy lényegében valamennyi előadás egyik része történeti, jelen esetben orvostörténeti volt, s csak a múlt bemutatását követően foglalkoztak az akkori időszakot érintő kérdéskörökkel. Így például a kórbonctan múltját Entz Béla, az anatómiáét Buday Kálmán, az orvosi vegytan korábbi évtizedeit Reinbold Béla, az orvosi fizikáét Rhorer László körvonalazta. A gyógyszeres kutatások korábbi eredményeit Issekutz Béla mutatta be, a bakteriológia hazai, történeti értékű eredményeiről Preysz Hugó tartott előadást. A belgyógyászat történetét Csiky József, a sebészetét Verebélly Tibor, a szemészetét Grósz Emil, a szülészetét Tóth István összegezte előadásában. Az elmekörtan legfontosabb eredményeiről Reuter Camillo szolt, a gyermekorvostan múltját Bókay János, a bőrgyógyászatét Nékám Lajos, a fogászatét Szabó József foglalta össze.

Ami a szűkebb értelemben vett közegészségügyet illeti, id. Liebermann Leo '*Az orvostudományok és a higiéné múltja, jelene és jövő feladatai hazánkban*' címmel tartott előadást. Scholtz Kornél '*Magyarország egészségügyének igényei a tudományok művelése terén*' című előadását követően Dalmady Zoltán '*A balneológia múltja, jelene és jövőjének biztosítása*

⁶ A Népegészségi Országos Nagygyűlés munkálatai. Budapest, 1917. évi október hó 25–28. Sajtó alá rend.: Fenyvessy Béla és Madzsar József főtitkárok. Bp., 1918. Nyomt.: Franklin-Társulat. terjesztette az Eggenberger-féle könyvkereskedés. 560 p.

hazánkban' című előadása hangzott el, amit Kenyeres Balázs 'A törvényszéki orvostan múltja, jelene és jövő fejlődésének biztosítása hazánkban' című előadása követett.

Az orvostudományi szakosztály előadásait állatorvos-tudományi témák zárták, ennek keretében Hutýra Ferenc és Manninger Rezső tartott összegző előadást.

Ezt követően lényegében minden témához egy vagy két hozzászólás hangzott el. A kongresszus anyagát Gorka Sándor rendezte sajtó alá és jelentette meg még 1926-ban.⁷

*

Közegészségi és Társadalompolitikai Országos Értekezlet (1926. okt. 24–27.)

A kongresszus az egészségügyi közigazgatás újjászervezéséhez kapcsolódott, amelynek keretében Fenyvessy Béla az egészségügyi szolgálatba kerülő szakemberek kiképzésével, Johan Béla pedig a tisztiorvosok képzésével és továbbképzésével foglalkozott. Az új szülészeti rendtartást itt ismertette Tauffer Vilmos professzor.

Az ápolásügy keretében Dollinger Gyula a betegápolónők és a betegápolók kiképzéséről értekezett.

A közegészségügy valamennyi nagy aktuális fejezetéről szó esett az értekezleten: az anya- és csecsemővédelemről, a gyermekvédelemről, az iskolaorvosokról és az egészségtanárokról, s magáról az iskolaegészségügyről, a járványokról és az azok ellen történő védelemről, a nemibetegségekről, az alkoholizmusról, az iparegészségügyről, a kórházügyről, a vízellátásról és csatornázásról, a levegő pormentesítéséről, a lakásügyről, valamint a mérnökök közegészségügyi irányú továbbképzéséről.

A téma neves szakembereinek a nevével találkozhatunk az előadók között, köztük említendő: Rigler Gusztáv, Bókay János, Gerlóczy Zsigmond, Jancsó Miklós, Grósz Emil, Korányi Sándor, Nékám Lajos, Pándy Kálmán, Szegedy-Maszák Elemér, Petz Aladár És Forster Gyula.

A kongresszuson elhangzott előadásokból Parassin József és Gortvay György egy több mint 400 oldalas monográfiát állított össze, amely 1927-ben jelent meg.⁸

*

7 Gorka Sándor (szerk.): A természet-, orvos-, műszaki- és mezőgazdaságtudományi országos kongresszus munkálatai. Budapest, 1926. évi januárus 3–8. Bp., 1926. Egyetemi ny. 738 p. – Ezen belül az orvosi szakosztály anyaga: pp. 223–468.

8 Közegészségügyi feladataink. Az 1926. október 24-30-ig tartott közegészségi és társadalompolitikai országos értekezlet munkálatai. Szerk.: Parassin József, Gortvay György. Bp., 1927. Franklin. XXII, 401 p.

A Magyar Ifjúsági Vöröskereszt első országos pedagógiai kongresszusa
(Budapest, 1927. dec. 4–6.)

Az Ifjúsági Vöröskereszt szervezéséről és szervezetének biztosítékairól Mirossay Gábor számolt be a kongresszuson, Antal Illés pedig arról szólt, hogy mit tesz az Ifjúsági Vöröskereszt a közegészségügyért. Az általuk vállalt feladatokról folyóiratok, az 'Ifjúsági Vöröskereszt' folyamatosan beszámolt, magáról a lapról Angyalné Lőrinczy Erzsébet tartott előadást.

A kongresszus előadásai önálló kötetben is megjelentek Sebestyén Erzsébet szerkesztésében 1928-ban.⁹

*

Az Első Magyar Sportorvosi Kongresszus és Kiállítás
(Budapest, 1938. ápr. 28–30.)

Budapesten rendezte meg a Honvédorvosok Tudományos Egyesülete a kongresszust, amelyhez kiállítás is kapcsolódott.

A kongresszus keretében Szukováthy Imre a testnevelési tanárképzés orvosi vonatkozásairól, Nagypataki Gyula a katonai sport egészségügyi jelentőségéről és a sportorvosoknak a csúcsteljesítményű sportolók esetében elvégzendő feladatairól értekezett. Hosszú László előadásának ez volt a címe: '*A katonai szolgálat mint tömegsport*'. Baitz Béla az önálló Sportorvosi Intézet munkáját ismertette.

Több előadásban is szóltak a sport és a repülés kapcsolatáról, továbbá arról, mit kellene tenni a sportsérülések megelőzése érdekében, mások a sport és a honvédség kapcsolatát mutatták be, különös tekintettel a Ludovika Akadémiára.

Magát az első hazai sportegészségügyi kiállítást szintén Nagypataki Gyula ismertette. Az elhangzott nagyszámú előadást összegző kötetet Frank Richárd bevezetőjével 1940-ben jelentették meg.¹⁰

⁹ A Magyar Ifjúsági Vöröskereszt első országos pedagógiai kongresszusának naplója. Budapest, 1927. dec. 4–6. Szerk.: Sebestyén Erzsébet. Bp., 1928. Magyar Ifjúsági Vöröskereszt. 115, [1] p.

¹⁰ Az első magyar sportorvosi kongresszus és kiállítás a Honvédorvosok Tudományos Egyesületének rendezésében. (Budapest, 1938. ápr. 28–30.) Bp., 1940. Turcsányi Ny. 619, [1] p.